

ер д' Ориан“ статия на гръцкия местен кореспондент, вероятно Скорделис⁵². Родолюбивото начинание на Араповския манастир и Пловдивското църковно-училищно настоятелство за отваряне на училище в него също се отчита като успешен опит за разбиване на монопола на гръцките обители в региона⁵³. Още по-възторжено се приема построяването на българския храм „Св. Димитър“ през 1866 г.

Статията във в. „Время“, една от малкото, писана вероятно от местен човек, акламира събудената българска обществена деятелност⁵⁴. В нея се дава информация за гръцките покушения, за вече съществуващите две училища, за двама свещеници и най-вече за освещаването на църквата на 28 август 1866 г. Настроението е празнично, народът в храма „тече като дъжд из ръкав“, поставя се въпросът за още двама свещеници. Все пак, макар авторът да внушава идеята, че тежката борба на българите най-сетне е увенчана с крайна победа, не ни напуска усещането за преувеличена еуфория. Например, ако се запитаме защо за освещаването на храм, чийто патрон е св. Димитър, е избрана датата 28 август, няма как да не предположим, че причината е в провеждането тогава на годишния панаир в града и надеждата на настоятелството, че ако не от местни жители, голяма част от народа, който ще уважи събитието, ще дойде от близкия и по-далечен български хинтерланд. Скептичността ни намира пълно оправдание в по-нататъшния развой на събитията. Чак до Освобождението вече не срещаме нито една ласкава дописка за българите в Асеновград. В пресата се пише за българската общност, за училищата и църквата в селището по повод само на изключително тежкото им положение. Крамоли, лични ежби и интриги сред първенците водят до там, че помещенията за обучение на децата са в плачевно състояние, че на преподавателите не се плаща редовно, че се стига до затваряне на училища. Справедливо е да отбележим, че критиките не са отправени само срещу асеновградчаните. Когато се говори за „българщината в Стани - майка, която е на издихание“⁵⁵; за активната дейност на гръцкия владика за откриването на ново училище и силогос в града; за агитацията му сред българите; за това, че е изгонил техния учител, недоволството на дописниците е адресирано изключително към Пловдивското църковно-училищно настоятелство, впоследствие към българския владика. Чиято и да е вината за това състояние на нещата, все пак не можем да не приемем тъжната истина, която ни поднасят вестниците, а тя е, че българите посрещат Освобождението затънали в блатото на гръкоманията, без свое училище, с едва кретаща църква.

Последният пример, който ще дадем, за да илюстрираме отражението в пресата на състоянието на българщината в Станимака, е свързан с т. нар. Асенов